

סדר זרעים

מסכת ברכות פרק ד [0031,41]

[ברכות ד, א]

תפלת השחר, עד תצות;
רבי יהודה אומר:
עד ארבע שעות.
תפלת המנחה עד הערב;
רבי יהודה אומר:
עד פלג המנחה.
תפלת הערב, אין לה קבע.
ושלמוספין כל היום;
רבי יהודה אומר:
עד שבע שעות.

[תלמוד]

פתיב:

(דברים יא, יג) "לאהבה את יי אלהיכם,
ולעבדו בכל לבבכם ובכל נפשכם".
וכי יש עבודה בלב?
ואיזו? זו תפלה.
וכן הוא אומר:
(דניאל ו, יז) "אלהך די אני פלח לה בתדירא,
הוא ישויבנך".
וכי יש פלח בבבל?
ואיזו? זו תפלה.

יכול? הא מתפלל שלשתן כאחת?
פרש בדניאל:
(דניאל ו, יא) "וזמנין תלתה ביומא,
הוא ברך על ברכוהי ומצלא".
יכול? הא מתפלל לכל רוח שירצה?
תלמוד לומר:
(דניאל ו, יא) "וכוין פתיחן לה בעליתה נגד ירושלם".
יכול משבאו לגולה כן?
תלמוד לומר:
(דניאל ו, יא) "כל קבל די הוא עבד מן קדמת דנה".
יכול? הא מתפלל שלשתן בכל שעה שירצה?

כָּבֵד פֶּרֶשׁ הָוֶד:

(תהלים נח, יח) "עֲרֹב וּבִקֵּר וְצִהְרִים אֲשִׁיחָה וְאַהֲמָה".
יָכוֹל יִהְיֶה מִגְבִּיחַ קוֹלוֹ וּמִתְפַּלֵּל?

פֶּרֶשׁ בִּחְנָה:

(שמואל א, יג) "וְחֲנָה הִיא מְדַבֶּרֶת עַל לִבָּהּ". [32]

יָכוֹל יִהְיֶה מְהֻרָּהר בִּלְבָב?

תִּלְמֵד לֹמֵד:

(שמואל א, יג) "רַק שִׁפְתֶּיהָ נָעוֹת".

הָא כִּי־צֵד?

מִרְחִישׁ בְּשִׁפְתוֹתָיו. <מניע>

אָמַר רַבִּי יוֹסֵה בֶרֶךְ חֲנִינָא:

מִן הַפְּסוּק הַזֶּה אֵת לְמַד אֲרַבְּעָה דְּבָרִים:

"וְחֲנָה הִיא מְדַבֶּרֶת עַל לִבָּהּ",

מִכָּאן שֶׁהַתְּפִלָּה צָרִיכָה פְּנִינָה;

"רַק שִׁפְתֶּיהָ נָעוֹת",

מִכָּאן שֶׁהוּא צָרִיךְ לְהִרְחִישׁ בְּשִׁפְתוֹתָיו;

"וְקוֹלָהּ לֹא יִשְׁמַע",

מִכָּאן שֶׁלֹּא יִגְבִּיחַ אָדָם אֶת קוֹלוֹ וְיִתְפַּלֵּל;

"וַיִּחַשְׁבָּהּ עָלַי לְשִׁפְרָה",

מִכָּאן שֶׁהַשְּׂכּוֹר אָסוּר לְהִתְפַּלֵּל.

מִלְתִּיהָ דִּחְנָן בֶּר אַבָּא פְּלִיגָה,

דִּחְנָן בֶּר וָא אָמַר לְחִבְרִיא:

נִימַר לְכוּן מִלְתָּא טְבָתָא דְּחִמִּית לְרַב עֲבִיד,

וְאַמְרִיתָהּ קָמִי שְׁמוּאֵל, וְקָם וַנִּשְׁקִי עַל פְּמִי:

"בְּרוּךְ אַתָּה", שׁוּחָה;

בָּא לְהַזְכִּיר אֶת הַשֵּׁם, זוֹקֵף.

שְׁמוּאֵל אָמַר:

וְנָה אִמְרִית טַעְמָא:

(תהלים קמז, ח) "יִי זִקְף כְּפֹפִים"

אָמַר רַבִּי אָמִי:

לֹא מִסְתַּבֵּרָה דְּלָא, <אלא>

(מלאכי ב, ה) "וּמִפְּנֵי שְׁמִי נַחַת הוּא".

אָמַר רַבִּי אֲבִין:

אֱלוֹ הֵנָּה כְּתִיב "בְּשְׁמִי נַחַת הוּא", יָאוּת;

לִית כְּתִיב אֱלֹא "וּמִפְּנֵי שְׁמִי נַחַת הוּא".

קָדָם עַד שֶׁלֹּא הִזְכִּיר אֶת הַשֵּׁם,

כָּבֵד נַחַת הוּא.

רַבִּי אַבָּא בֶר וּבְדִי מְצַלִּי בְּקִלָּא.

רַבִּי יוֹנָה,

כַּד הָוָה מְצַלִּי בְּכַנִּישְׁתָּא, הָוָה מְצַלִּי בְּלַחִישָׁה,

וְכַד הָוָה מְצַלִּי גוֹ בֵּיתִיהָ, הָוָה מְצַלִּי בְּקִלָּא,

עַד דִּילְפוּן בְּגִי בֵּיתִיהָ צְלוּתִיהָ מְנִיָּה.

אָמַר רַבִּי מְנָא:

ובני ביתיה דאבא ילפון צלותא מגיה.

ומאיכן למדו שלש תפלות?
רבי שמואל בר נחמני אמר:
כנגד שלש פעמים שהיום משתנה על הכריות.
בשחר צריך אדם לומר:
"מודה אני לפניך יי אלהי ואלהי אבותי,
שהוצאתני מאפלה לאורה."
במנחה צריך אדם לומר:
"מודה אני לפניך יי אלהי ואלהי אבותי,
כשם שזכיתני לראות החמה במזרח,
כך זכני לראותה במערב."
בערב צריך לומר:
"יהי רצון מלפניך יי אלהי ואלהי אבותי,
כשם שהייתי באפלה והוצאתני לאורה,
כך תוציאני מאפלה לאורה."

רבי יהושע בן לוי אמר:
תפלות, מאבות למדום.
תפלת השחר, מאברהם אבינו:
(בראשית יט, כו) "וישכם אברהם בבקר,
אל המקום אשר עמד שם את פני יי."
ואין עמידה אלא תפלה, כמה דתמר:
(תהלים קו, ל) "ויעמד פינחס ויפלל".
תפלת המנחה, מיצחק אבינו:
(בראשית כד, סג) "ויצא יצחק לשוית בשדה",
ואין שיחה אלא תפלה, כמה דתמר:
(תהלים קב, א) "תפלה לעני כי יעטף,
ולפני יי ישפך שיחו".
תפלת הערב, מיעקב אבינו:
(הברים כח, יא) "ויפגע במקום וילן שם",
ואין פגיעה אלא תפלה, כמה דתמר:
(ירמיה כז, יח) "ויפגעו נא ביי צבאות", ואומר:
(ירמיה ז, טז) "ואל תשא בעדם רנה ותפלה,
ואל תפגע ביי".

ורבני אמרין:

תפלות מתמידין למדו.
תפלת השחר, מתמיד שלשחר:
(במדבר כח, לט) "את הכבש האחד תעשה בבקר".
תפלת המנחה, מתמיד שלבין הערבים:
(במדבר כח, לט) "ואת הכבש השני תעשה בין הערבים".
תפלת הערב, לא מצאו במה לתלותה,
ושנו אותה סתם.
הדא היא דתנינן:

"תפלת הערב, אין לה קבע,
ושלמוספין כל היום".
אמר רבי תנחומא:
עוד היא קבעו אותה כנגד אפול איברים ופדרים,
שהיו מתאכלין על גבי המזבח כל הלילה.

מדברי תורה למד רבי יהודה,
דתני רבי ישמעאל:
(שמות טז, כא) "וְחָם הַשֶּׁמֶשׁ וְנָמָס",
בארבע שעות.
אתה אומר בארבע שעות,
או אינו אלא בשש שעות?
כשהוא אומר:
(בראשית יח, א) "כָּחֶם הַיּוֹם",
הרי יש שש שעות אמור;
הא מה אני מקיים "וְחָם הַשֶּׁמֶשׁ וְנָמָס"?
בארבע שעות.
ואף דריש (שמות טז, כא) "בבקר", "בבקר",
מה "בבקר" שנאמר להלן, בארבע שעות,
אף "בבקר" שנאמר כאן, בארבע שעות.
בארבע שעות שמשא חמין וטלא קריר,
בשית שעות שמשא חמין וטלא חמין.
אמר רבי תנחומא:
מהו "כָּחֶם הַיּוֹם"?
בשעה שאין צל לכל בריה.
רבי יסא מצלי בתלת שעות.
רבי חייא בר וא מצלי בתלת שעות.
רבי ברכיה חמוניה קרי קרית שמע,
ומצלי בתר תלת שעות.
והא תנינן: (ברכות א, ב)
"הקורא מִכֵּן וְאֵילָף לֹא הִפְסִיד,
כְּאֶדָם שֶׁהוּא קוֹרֵא בַּתּוֹרָה"!
נימר, כָּכֵר קֵבֶל מְלָכוֹת שָׁמַיִם בְּעוֹנָתָהּ.

אי מעדות למד רבי יודה, [33]
דמר רבי סימון בשם רבי יהושע בן לוי:
בימי מלכות יון היו משלשלין להן שתי קפות שלזהב,
והיו מעלין להן שני טליים.
פעם אחת שלשלו להן שתי קפות שלזהב,
והיו מעלין להן שני גדיים.
באותה שעה האיר הקדש ברוך הוא עיניהם,
ומצאו שני טליים מבקרים בלשפת הטלאים.
על אותה שעה העיד רבי יודה בר אבא,
על תמיד שלשחר שקרב בארבע שעות.
אמר רבי לוי:

אף בימי מלכות רשעה הזאת,
היו משלשלין להן שתי קפות שלזזהב,
והיו מעלין להם שני כבשים,
ובסוף שלשלו להן שתי קפות שלזזהב,
והעלו להם שני תזירים.
לא הספיקו להגיע לחצי חומה,
עד שנעץ החזיר בחומה,
ונודעוזה החומה,
וקפץ ארבעים פרסה מארץ ישראל.
באותה שעה גרמו העונות,
ובטל התמיד, וחרב הבית.

מה טעמון דרבנין?

"שנים ליום", חלק את היום.

ומה טעמא דרבי יוסה?

"שנים ליום", חוכה ליום;

"שנים ליום", שני פרקליטין ליום;

"שנים ליום", שתהא שחיתתן לשם היום;

"שנים ליום", שתהא שחיתתן כנגד היום.

הדא היא דתנינן תמן: (תמיד ד, א)

"שלשחר היה נשחט על קרן מערבית צפונית,

על טבעת שניה", כנגד היום.

"ושלבין הערבים היה נשחט על קרן צפונית מזרחית,

על טבעת שניה", כנגד היום.

והוא שיהא יודע,

איזה מהן נשחט שחרית,

ואיזה מהן נשחט ערבית.

רבי תיא בשם רבי יוחנן:

תפלת המנחה ותפלת המוספין,

תפלת המנחה קודמת.

הוון בעיין מימר,

כשאין ביום כדי להתפלל שניהן.

אבל אם יש ביום כדי להתפלל שניהן,

תפלת מוסף קודמת.

רבי זעירא בשם רבי יוחנן:

אפלו יש ביום כדי להתפלל שניהן,

תפלת המנחה קודמת.

רבי נתן בר טוביה בשם רבי יוחנן:

אפלו יש ביום כדי להתפלל שניהן,

תפלת המנחה קודמת.

והתני:

"הקדים תפלת המנחה לתפלת המוספין,

יצא לשעבר",

הא בתחלה, לא בדא!

פֶּתֶר לֵה בִּשְׁלֹא הִגִּיעַ זְמַן הַתְּפִלָּה.
כְּהֵדָא רַבִּי יְהוֹשֻעַ בֶּן לֹוי מְפַקֵּד לְתַלְמִידוֹי:
אֵן הִנֵּה לְכוּן אַרִיסְטוֹן, <אֲרוּחָה עִקְרִית>
וּמָטָא יוֹמָא לְשִׁית שְׁעִין,
עַד דְּלֹא תִסְקוֹן לְאַרִיסְטוֹן,
תִּהְיוּן מְצַלִין דְּמִנְחָתָא עַד דְּלֹא תִסְקוֹן.

וְכִמָּה הוּא פִּלְג הַמִּנְחָה?

אַחַת עֶשְׂרֵה שָׁעוֹת חֹסֶר רַבִּיעַ.

תַּמָּן תְּגִינָן: (פסחים ה,א)

"תְּמִיד נִשְׁחַט בְּשִׁמְנָהּ וּמִחְצָה,

וְקָרֵב בְּתִשְׁעֵי וּמִחְצָה.

עָרֵב פְּסָחִים, נִשְׁחַט בְּשִׁבְעֵי וּמִחְצָה

וְקָרֵב בְּשִׁמְנָהּ וּמִחְצָה,

בֵּין בַּחֹל בֵּין בְּשַׁבָּת."

רַבִּי יְרֵמְיָה בְּעִי:

הֲכָא אֶתְ עֲבִיד מִנְחָה שְׁתֵּי שָׁעוֹת וּמִחְצָה,

וְהֲכָא אֶתְ עֲבִיד מִנְחָה שְׁלֹשׁ שָׁעוֹת וּמִחְצָה?

אָמַר רַבִּי יוֹסֵה:

לֹא הִקְשָׁה תְּפִלַּת הַמִּנְחָה לְתִמְיָד שְׁלֹבֵין הָעֶרְבִים,

אֶלָּא לְקִטְרֵת.

מָה טַעַם?

(תהלים קמא,ב) "תִּכּוֹן תְּפִלָּתִי קִטְרֵת לְפָנֶיךָ,

מִשְׁאֵת כְּפִי מִנְחַת עָרֵב."

צֵא שָׁעָה אַחַת לְעֶסְוִקוֹ,

וְאֶתְ עֲבִיד מִנְחָה שְׁתֵּי שָׁעוֹת וּמִחְצָה.

רַבִּי יוֹסֵה בֶּן חֲנִינָה הָיָה מְתַפְּלֵל עִם דְּמִדּוּמֵי חֲמָה,

כְּדִי שְׁיֵהָא עָלָיו מוֹרָא שְׁמִים כָּל הַיּוֹם.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵה בֶּן חֲנִינָה:

יְהֵא חֲלָקִי עִם הַמְתַּפְּלָלִים עִם דְּמִדּוּמֵי חֲמָה.

מָה טַעַם?

(תהלים לב,ו) "עַל זֹאת יִתְפַּלֵּל כָּל חֹסִיד אֵלֶיךָ לְעֵת מִצָּא."

מָהוּ "לְעֵת מִצָּא"?

לְעֵת מִצְוִי שְׁלִיּוֹם.

אַחוּי דְאַמִּיָּה דְרַב אַדָּא

הָוָה מְצִייר גּוּלְתֵּיהּ דְרַב. <מחזיק את גלימתו>

אָמַר לֵיהּ:

כִּד תְּחַמֵּי שְׁמִשָּׁא בְּרִישׁ דְּקָלִי,

תִּיהֵב לִי גּוּלְתִּי, דְּנִצְלִי מִנְחָתָא. <תן לי גלימתך>

וְשְׁמִשָּׁא בְּרִישׁ דְּקָלִי תַמָּן, אִימָמָא הוּא הֲכָא, <יום>

דְּמַר רַבִּי יוֹחָנָן:

(ישעיה מד,כז) "הָאֲמַר לְצוּלָה חֲרָבִי,"

זוּ בְּבָל שְׁהִיא זֹטוּ שְׁלַעוּלָם. <תחתית>

אמר רבי יוחנן:
למה נקרא שמה צולה?
ששם צללו מתי דור המבול.
(ירמיה נא, מט) "גם בכל לגפל חללי ישראל,
גם לבכל נפלו חללי כל הארץ."

פתיב:

(פראשית יא, ב) "וימצאו בקעה בארץ שנער,
וישב שם",
אמר ריש לקיש:
למה נקרא שמה שנער?
ששם נערו מתי דור המבול.
דבר אחר, שנער,
שהם בתשנוק, בלא גר, ובלא מרחץ. <בחנק>
דבר אחר, שנער,
שהם מנערים מן המצוות,
בלא תרומה ובלא מעשר.
דבר אחר, שנער,
ששריה מתים נערים. [34]
דבר אחר, שנער,
שהעמידו שונא וער לתקדש ברוך הוא,
ואי זה? זה נבוכדנצר הרשע.
רב כרבי יהודה?
אן תעבדנה כרבנין, לית רבי יהודה מודי;
אן תעבדנה כרבי יהודה, אוף רבנין מודי.

מנין לנעילה?

אמר רבי לוי:

(ישעיה א, טו) "גם כי תרבו תפלה",
מפן שפל המרבה בתפלה נענה.
מחלפא שיטתיה דרבי לוי:
תמן אמר רבי אבא בריה דרבי פפי,
רבי יהושע דסקנין בשם רבי לוי:
(משלי יד, כג) "בכל עצב יהיה מותר,
ודבר שפתים אף למחסור."
חנה, על ידי שרבת בתפלה,
קצרה ביקמו שלשמואל, שאמרה:
(שמואל א, כב) "וישב שם עד עולם",
והלא אין עולמו של לוי אלא תמישים שנה,

דכתיב:

(במדבר ח, כה) "ומבן תמישים שנה ישוב מצבא העבדה".
והיין ליה חמשיין ותרתיין!
אמר רבי יוסה בר רבי בון:
שתיים שגמלתו.
וכא אמר הקן!

כָּן לִיחִיד, כָּן לַצְבוּר.
רַבִּי חָיָא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן,
רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן תַּלְפָּתָה בְּשֵׁם רַבִּי מֵאִיר:
(שְׁמוּאֵל א א,יב) "וְהָיָה כִּי תִרְבֶּתָהּ לְהִתְפַּלֵּל לִפְנֵי יי",
מִכֵּן שָׁפַל הַמַּרְבֵּה בַתְּפִלָּה נֶעְנָה.

אֵימָתִי הוּא נֶעִילָה?
רַבִּינִין דְּקִיסְרִין אָמְרִין:
אֲתַפְּלְגוּן רַב וְרַבִּי יוֹחָנָן,
רַב אָמַר:
בְּנֻעִילַת שְׁעָרֵי שָׁמַיִם,
וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר:
בְּנֻעִילַת שְׁעָרֵי הַיִּכָּל.
אָמַר רַבִּי יוֹדֵן עֵינְתֵרְדֵּיָא:
מִתְנִיתָה מְסִיעָא לְרַבִּי יוֹחָנָן:
(תענית ד,א) "בְּשִׁלְשָׁה פָּרָקִים בְּשָׁנָה
הַכֹּהֲנִים נוֹשְׂאִין אֶת כַּפֵּיהֶן אַרְבַּע פַּעַמִּים בַּיּוֹם,
בְּשַׁחֲרִית וּבְמוֹסָף וּבִמְנַחָה וּבְנֻעִילַת שְׁעָרִים:
בְּתַעֲנוּיֹת וּבְמַעֲמָדוֹת וּבַיּוֹם הַכְּפוּרִים."
אֵת לֶךְ מִימָר, נֶעִילַת שְׁעָרֵי שָׁמַיִם בַּיּוֹם !

אֲחוּי דְאִמְיָה דְרַב אֲדָא
הָוָה צִייר גּוֹלְתִיָּה דְרַב בְּצוּמָא רַבָּא. <מחזיק גלימתו>
אָמַר לִיה: "כִּד תַּחֲמִי שְׁמָשָׁא בְּרִישׁ דְּקָלִי,
תִּיהֵב לִי גּוֹלְתִי, דְּנֻצְלִי נֶעִילַת שְׁעָרִים."
מְחַלְפָּא שִׁיטְתִּיה דְרַב!
תַּמָּן הוּא אָמַר בְּנֻעִילַת שְׁעָרֵי שָׁמַיִם,
וְכָא אָמַר בְּנֻעִילַת שְׁעָרֵי הַיִּכָּל!
אָמַר רַב מִתְנָה:
עַל יְדֵי דְהָוָה מֵאֲרִיף רַב בְּצִלּוֹתִיה סָגִין,
הָוָה מְגִיעַ לְנֻעִילַת שְׁעָרֵי שָׁמַיִם.

נֶעִילָה מָהוּ שְׁתַּפְטֹר שְׁלַעְרָב?
רַבִּי אָבָא וְרַב חוּנָא בְּשֵׁם רַב:
נֶעִילָה פּוֹטְרַת אֶת שְׁלַעְרָב
אָמַר לִיה רַבִּי אָבָא לְרַב חוּנָא:
וְהִיכֵן הוּא מְזַכִּיר שְׁלַחֲבָדְלָה?
אָמַר רַבִּי יוֹנָה לְרַבִּי אָבָא:
וְהִיאָף יְהוּ שָׁבַע פּוֹטְרוֹת שְׁמֹנָה עָשָׂרָה?
אָמַר לִיה:
וְלֹא כְּכֹר אֲתַתְּבַת? <והאם לא חוקשתה ככר>
אָמַר לִיה:
וּבִגִּין דְאֲתַתְּבַת תִּבְטֹל?
אָמַר רַבִּי יוֹסֵה:

מָה דִקְשִׁי רַבִּי אָבָא, קָשִׁי יָאוֹת, <מָה שֶׁהִקְשָׁה>

מָה דִקְשִׁי רַבִּי יוֹנָה לֹא קָשִׁי יָאוֹת.

קָל הִקְלוּ עָלָיו מִשּׁוּם תַּעֲנִיתוֹ,

שֶׁיָּהוּ שָׁבַע פּוֹטְרוֹת שְׁמֹנֶה עָשָׂרָה.

רַבִּי אָבָא בַּר מַמְלֵ אָמַר לְחִבְרִיא:

מְרִי, מִן כָּלכּוֹן שְׁמַעִית,

שְׁאִין נְעִילָה פּוֹטְרֶת שְׁלֹעֶרֶב.

רַבִּי סִימּוֹן בִּשְׁם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֹוִי:

אֵין נְעִילָה פּוֹטְרֶת שְׁלֹעֶרֶב.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵה בִּירְבִּי בּוֹן:

וְתַנִּי רַבִּי תִּיָּא כֵּן:

בְּכָל יוֹם אָדָם מִתְפַּלֵּל שְׁמֹנֶה עָשָׂרָה,

בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת וּבְמוֹצָאֵי יוֹם הַכְּפוּרִים,

וּבְמוֹצָאֵי תַעֲנִית צָבוּר.

רַבִּי יִצְחָק בַּר נַחֲמָן בִּשְׁם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֹוִי:

יוֹם הַכְּפוּרִים שְׁחָל לֵהְיוֹת בַּשַּׁבָּת,

אִף עַל פִּי שְׁאִין נְעִילָה בַּשַּׁבָּת,

מִזְכִּיר שְׁלֹשְׁבָת בְּנְעִילָה.

אוֹסְפוֹן עָלָה:

רֹאשׁ חֹדֶשׁ שְׁחָל לֵהְיוֹת בְּתַעֲנִית צָבוּר.

אִף עַל פִּי שְׁאִין נְעִילָה בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ,

מִזְכִּיר הוּא שְׁלֹרֹאשׁ חֹדֶשׁ בְּנְעִילָה.

רַבִּי סִימּוֹן בִּשְׁם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֹוִי:

שַׁבָּת שְׁחָל לֵהְיוֹת בְּתַנְכָּה,

אִף עַל פִּי שְׁאִין מוֹסֵף בְּתַנְכָּה,

מִזְכִּיר שְׁלַתְנַכָּה בְּמוֹסֵף.

אוֹסְפוֹן עָלָה:

רֹאשׁ חֹדֶשׁ שְׁחָל לֵהְיוֹת בְּתוֹכָה.

אִף עַל פִּי שְׁאִין מוֹסֵף בְּתַנְכָּה,

מִזְכִּיר הוּא שְׁלַתְנַכָּה בְּמוֹסֵף.

רֹאשׁ חֹדֶשׁ שְׁחָל לֵהְיוֹת בְּתַעֲנִית,

הֵיכֵן מִזְכִּיר הוּא שְׁלֹרֹאשׁ חֹדֶשׁ?

רַבִּי זְעִירָא אָמַר:

בְּהוֹדְיָה.

רַבִּי אָבָא בַּר מַמְלֵ אָמַר:

בְּעִבּוּדָה.

רַבִּי אֲבִינָא אָמַר:

אוּמְרָה בְּרָכָה רַבִּיעִית.

אָמַר רַבִּי אָבָא:

מָה מְצִינוּ, בְּכָל מְקוֹם אוּמְרָה בְּרָכָה רַבִּיעִית,

אִף כָּאֵן אוּמְרָה בְּרָכָה רַבִּיעִית.

וְכֵן נִפְקַע עוֹבְדָא פְּהֶדְא דְּרַבִּי אָבָא.

בְּמָה קוֹרִין?

רבי יוסה אומר:
קורין ברכות וקללות.
אמר ליה רבי מנא:
בגין מודעתון דהיא תענית?
רביעין על מעיהון, <שוכבים על בטנם>
ולא ידעין דהוא תעניתא!
אמר ליה:
להודיען שקורין ברכות וקללות.

רבי יודן קפדקיא אמר קמי רבי יוסה,
בשם רבי יודה בן פזי:
קורין בראש חדש. [35]
קם רבי יוסה עם רבי יודה בן פזי, אמר ליה:
אתשמעת מאבון דרא מלתא?
אמר ליה:
אבא לא הנה אמר בן,
אלא בעין טב,
על ידי דאנון ידעין דהוא ריש ירחא,
קורין בראש חדש.
הא שאר כל המקומות, קורין ברכות וקללות.

ירמיה ספרא שאל לרבי ירמיה:
ראש חדש שחל להיות בשבת, במה קורין?
אמר ליה:
קורין בראש חדש.
אמר רבי חלבא קמי רבי אמי:
ומתניתא אמרה כן: (מגילה ג, ד)
"לכל מפסיקין, לראשי חדשים לחנכה ולפורים."
יצחק סחורא שאל לרבי יצחק:
ראש חדש שחל להיות בחנכה, במה קורין?
אמר ליה:

קורין שלשה בראש חדש, ואחד בחנכה.
רבי פינחס, רבי סימון,
רבי אבא בר זמנא מטי בה בשם רבי אבדימא דמן תיפא:
קורין שלשה בחנכה ואחד בראש חדש,
להודיען שלא בא הרביעי אלא מחמת ראש חדש.
בר שלמיא ספרא שאל לרבי מנא:
הגע עצמך שחל ראש חדש שלחנכה להיות בשבת,
ולא שבועה קורין אנון?
אית לך מימר,
שלא בא השביעי אלא מחמת ראש חדש.
אמר ליה:
והראש שאלתיה דספר?

רבי מפקד לאבדן אמוריה:

אָכרײַז קמײַ צבֿורא :

מִן דִּמְצֵלִי, יִצְלִי דִּרְמֶשָׁא עַד יוֹמָא קֹאִים. <יִתְפַּלֵּל שֶׁל עֶרֶב מִבְּעוֹד יוֹם>

רבי תִּיָּא בֵּר וָא מִפְּקֵד לְאַמּוֹרֵיהּ :

אָכרײַז קמײַ צבֿורא :

מִן דִּמְצֵלִי, יִצְלִי דִּרְמֶשָׁא עַד יוֹמָא קֹאִים.

אָמַר רבי חֲנִינָא :

מִשְׁכְּנִי רבי יִשְׁמַעֵאל בִּירְבִּי יוֹסֵה אֶצֶל פְּנֵדֶק אַחֵד.

אָמַר לִי :

כָּאן נִתְפַּלֵּל אבָא שְׁלִלִילִי שַׁבַּת בְּעֶרֶב שַׁבַּת.

אָמַר רבי אָמִי :

רבי יוֹחָנָן פִּלִּיג, וְלֹא הָוָה צָרִיךְ מִפְּלִגָּה עַל הָדָא.

לָמָּה ? שָׂכֵן מוֹסִיפִין מַחֵל עַל הַקֶּדֶשׁ.

וְעוֹד דִּסְלָקוֹן חֲמִירָא מִן עֶרֶב לְצַפּוֹרִין וְאַמְרוּן : <עֲלוּ הַחֲמִירִים מִן הַיִּשּׁוּב עֶרֶב>

”כִּבְרַ שַׁבַּת רבי חֲנִינָא בֶּן דּוּסָא בְּעִירוֹ.”

וַיֵּדָא אָמְרָה דָּא ? <וְאִי זֶה אוֹמֵר זֶה>

דְּאָמַר רבי חֲנִינָא :

מִשְׁכְּנִי רבי יִשְׁמַעֵאל בֶּן רבי יוֹסֵה אֶצֶל פְּנֵדֶק אַחֵד,

אָמַר לִי :

כָּאן נִתְפַּלֵּל אבָא שְׁלִמּוּצָאִי שַׁבַּת בַּשַּׁבַּת.

וְאַפְּלוּ עָלֶיהָ לֹא הָוָה צָרִיךְ מִפְּלִגָּה,

דִּרְבִּי מִפְּקֵד לְאַבְדֵּן אָמּוֹרֵיהּ :

אָכרײַז קמײַ צבֿורא :

מִן דִּמְצֵלִי, יִצְלִי דִּרְמֶשָׁא עַד יוֹמָא קֹאִים.

רבי תִּיָּא בֵּר וָא מִפְּקֵד לְאַמּוֹרֵיהּ :

אָכרײַז קמײַ צבֿורא :

מִן דִּמְצֵלִי, יִצְלִי דִּרְמֶשָׁא עַד יוֹמָא קֹאִים.

דְּבִית רבי יַנִּי אָמְרוּן :

עָלָה אָדָם עַל מִטָּתוֹ, אֵין מִטְּרִיחִין אוֹתוֹ לִירֵד.

אָמַר רבי זְעוּרָא :

כָּל זְמַן דְּהוּינָא עֲבִיד כֵּן, <כָּל פַּעַם שֶׁהֵייתִי עוֹשֶׂה כֵּךְ>

הוּינָא מִתְּפַחֵד בְּלִילִיא.

לִית לָךְ אֵלָא כְּהָדָא דִּרְבִּי מִפְּקֵד לְאַבְדֵּן אָמּוֹרֵיהּ :

אָכרײַז קמײַ צבֿורא :

מִן דִּמְצֵלִי, יִצְלִי דִּרְמֶשָׁא עַד יוֹמָא קֹאִים ;

רבי תִּיָּא בֵּר וָא מִפְּקֵד לְאַמּוֹרֵיהּ :

מִן דִּמְצֵלִי, יִצְלִי דִּרְמֶשָׁא עַד יוֹמָא קֹאִים.

אָמַר רבי יַעֲקֹב בֵּר אַחָא :

תְּנִי תַמָּן : <שׁוֹנִים שָׁם>

תְּפִלַּת הָעֶרֶב מָהוּ ?

רַבִּן גַּמְלִיאֵל אָמַר : חוּבָה.

רבי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמַר : רְשׁוּת.

אָמַר רבי חֲנִינָא :

אַתָּין אַלִּין פִּלְגוּתָא כְּאַנִּין פִּלְגוּתָא :

מן דמר חובה, אין נעילה פוטרת שלעָרב;
ומן דמר רשות, נעילה פוטרת שלעָרב.

מעשה בתלמיד אחד שבא ושאל את רבי יהושע:
תפלת הערב מהו?

אמר לו:

רשות.

בא ושאל את רבן גמליאל:

תפלת הערב מהו?

אמר לו:

חובה.

אמר לו:

והרי רבי יהושע אמר לי רשות!

אמר לו:

למחר כשאפגס לבית הועד,

עמד ושאל את ההלכה הזאת.

למחר עמד אותו תלמיד ושאל את רבן גמליאל:

תפלת הערב מהו?

אמר לו:

חובה.

אמר לו:

והרי רבי יהושע אומר רשות!

אמר רבן גמליאל לרבי יהושע:

אתה הוא שאומר רשות?

אמר לו:

לאו.

אמר לו:

עמד על רגליך ויעידוך!

והיה רבן גמליאל יושב ודורש,

ורבי יהושע עומד על רגליו,

עד שרנגנו כל העם,

ואמרו לרבי תצפית התרגמן:

הפטר את העם!

אמרו לרבי זינון חזון:

אמר! <אמור פסוק של ברכה לסיום הישיבה>

התחיל ואמר,

התחילו כל העם ועמדו על רגליהם, ואמרו לו:

(נחום ג, ט) "כי על מי לא עברה רעתך תמיד?"

הלכו ומנו את רבי לעזר בן עזריה בישיבה,

בן שש עשרה שנה,

ונתמלא כל ראשו שבות.

והיה רבי עקיבה יושב ומצטער ואומר:

לא שהוא בן תורה יותר ממני, [36]

אלא שהוא בן גדולים יותר ממני.

אשרי אדם שזכו לו אבותיו!
אשרי אדם שיש לו יתד להתלות בה!
וכי מה היתה יתדתו של רבי לעזר בן עזריה?
שהיה דור עשירי לעזרא.

וכמה ספסלין היו שם?
רבי יעקב בר סיסי אמר:
שמונים ספסלין היו שם של תלמידי חכמים,
חוץ מן העומדים לאחורי הגדר.
רבי יוסה בן רבי אבון אמר:
שלוש מאות היו שם,
חוץ מן העומדים לאחורי הגדר.

פני דתנינן תמן: (זבחים א, ג)
"ביום שהושיבו את רבי אלעזר בן עזריה בישיבה."

תמן תנינן: (כתובות ד, ו)
"זה מדרש דרש רבי לעזר בן עזריה,
לפני חכמים בכרם ביבנה."
וכי כרם היה שם?
אלא אלו תלמידי חכמים,
שהיו עשויין שורות שורות ככרם.

מיד הלך לו רבן גמליאל אצל כל אחד ואחד,
לפיסו בביתו.

אזל גבי רבי יהושע,
אשכחיה יתיב עבד מחטין.
אמר ליה:

ומן אלן את חיי?
אמר ליה:

ועד פדון את בעי מידע?
אוי לו לדור שאתה פרנסו!
אמר ליה:

נעניתי לך. <ננעת>
שלחון גבי רבי לעזר בן עזריה חד קצור. <כובס>
ואית דמרין, רבי עקיבה הוה.
אמר לו:

מי שהוא מזה בן מזה, יזה. <כהן בן כהן>
מי שאינו לא מזה ולא בן מזה,
יאמר למזה בן מזה:

מימך מי מערה ואפרך אפר מקלה!
אמר לו:

נתרציתם?
אני ואתם נשכים לפתחו של רבן גמליאל.
אף על פי כן, לא הורידוהו מגדלתו,
אלא מנו אותו אב בית דין.

[בְּרִכּוֹת ד, ב]

[מִתְנִיָּתָהּ.](#)

רַבִּי נְחוֹנְיָא בֶּן הַקָּנָה הָיָה מִתְפַּלֵּל
בְּכִנּוּסָתוֹ לְבֵית הַמִּדְרָשׁ וּבִיצִיאָתוֹ תְּפִלָּה קְצָרָה.
אָמְרוּ לוֹ תִּלְמִידָיו:
מָה מְקוֹם לְתִפְלָה זוֹ?
אָמַר לָהֶם:
”בְּכִנּוּסָתִי אָנִי מִתְפַּלֵּל
שֶׁלֹּא תִאָּרַע תְּקֵלָה עַל יָדִי,
וּבִיצִיאָתִי אָנִי נוֹתֵן הוֹדָאָה עַל חִלְקִי.”

[תלמוד]

בְּכִנּוּסָתוֹ, מָהוּ אוֹמֵר?
”יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יי אֱלֹהֵי וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵי,
שֶׁלֹּא אֶקְפִּיד כְּנֶגֶד חֲבֵרִי, וְלֹא חֲבֵרִי יִקְפִּידוּ כְּנֶגְדִּי.
שֶׁלֹּא נִטְמָא אֶת הַטְּהוֹר, וְלֹא נִטְהַר אֶת הַטָּמֵא,
שֶׁלֹּא נֶאֱסַר אֶת הַמֵּת, וְלֹא נִתִּיר אֶת הָאֵסוּר,
וְנִמְצְאָתִי מִתְבַּיֵּשׁ לְעוֹלָם הַזֶּה וּלְעוֹלָם הַבָּא.”

וּבִיצִיאָתוֹ מָהוּ אוֹמֵר?
”מִוֹדָה אָנִי לְפָנֶיךָ יי אֱלֹהֵי וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵי,
שֶׁנִּתְּתָה חִלְקִי מִיּוֹשְׁבֵי בֵּית הַמִּדְרָשׁ וּבִתִּי כְּנִסְיוֹת,
וְלֹא נִתְּתָה חִלְקִי בְּבִתִּי תַאטְרִיּוֹת וּבְבִתִּי קִרְקָסִיּוֹת,
שֶׁאֲנִי עֹמֵל, וְהֵן עֹמְלִין, אָנִי שׁוֹקֵד, וְהֵן שׁוֹקְדִין,
אָנִי עֹמֵל לִירֵשׁ גֵּן עֵדֶן, וְהֵן עֹמְלִים לְבָאֵר שְׁחַת,
שֶׁנֶּאֱמַר:
(תהלים טז, כ) ”כִּי לֹא תַעֲזֹב נַפְשִׁי לְשָׂאוֹל,
לֹא תִתֵּן חַסִּידֶךָ לְרָאוֹת שְׁחַת.”

רַבִּי פִּדְת בְּשֵׁם רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אֲדִי:
רַבִּי אֶלְעָזָר הָיָה מִתְפַּלֵּל שְׁלֹשׁ תְּפִלוֹת לְאַחֵר תְּפִלָּתוֹ.
מָהוּ אוֹמֵר?

”יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יי אֱלֹהֵי וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵי,
שֶׁלֹּא תַעֲלֶה שְׁנֵאֲתָנוּ עַל לֵב אָדָם,
וְלֹא שְׁנֵאֲתָ אָדָם תַּעֲלֶה עַל לִבּוֹ.
וְלֹא תַעֲלֶה קִנְאָתָנוּ עַל לֵב אָדָם,
וְלֹא קִנְאֵת אָדָם תַּעֲלֶה עַל לִבּוֹ.
וְתִהְיֶה תוֹרַתְךָ מְלַאכְתָּנוּ כָּל יְמֵי חַיֵּינוּ,
וְיִהְיוּ דְּבָרֵינוּ תַחֲנוּנִים לְפָנֶיךָ.”

רַבִּי חִיָּא בַּר אֲבָא מוֹסִיף:
”וְתִיַּחַד לְכַבְּנוּ לִירָאָה אֶת שְׁמֶךָ,
וְתִרְחַקְנוּ מִכָּל מָה שֶׁשְּׁנֵאֲתָ,

ותקרבנו לכל מה שאתבת.
ותעשה עמנו צדקה למען שמך.”

דבית רבי יני אמרין:
הנוער משנתו צריך לומר:
”ברוך אתה יי, מחיה המתים.”

”רבוני, חטאתי לך!
יהי רצון מלפניך יי אלהי,
שתתן לי לב טוב,
חלק טוב, יצר טוב, חבר טוב, שם טוב,
עין טובה, ונפש טובה,
ונפש שפלה ורוח נמוכה.
אל תחלל שמך בנו,
ואל תעשנו שיתח בפי כל הבקיות.
ואל תהי אחריתנו להכרית,
ולא תקוננו למפח נפש.
ואל תצריכנו לידי מתנת בשר ודם,
ואל תמסר מזונותינו בידי בשר ודם,
שמנתם מעוטה וחרפתם מרבה.
ותן חלקנו בתורתך עם עושי רצונך.
בנה ביתך, היכלך, עירך ומקדשך במהרה בימינו.”

רבי תיא בר וא מצלי:
”יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו,
שתתן בלבנו לעשות תשובה שלמה לפניך, [37]
שלא נבוש מאבותינו לעולם הבא.”
רבי יודן בירבי ישמעאל קבע ליה לאמוריה,
דיימר בתר פרשתיה בן.

רבי תנחום בר אסכולסטיקא מצלי: <עוד דין>
”יהי רצון מלפניך יי אלהי ואלהי אבותי,
שתשבר ותשבית עלו של יצר הרע מלבנו,
שכך בראתנו לעשות רצונך,
ואנו חייבין לעשות רצונך.
את חפץ, ואנו חפצים, ומי מעכב?
שאור שפעתה.
גלוי וידוע לפניך שאין בנו כח לעמד בו,
אלא יהי רצון מלפניך יי אלהי ואלהי אבותי,
שתשביטהו מעלינו ותכניעהו
ונעשה רצונך כרצוננו בלבב שלם.”

רבי יוחנן הוה מצלי:
”יהי רצון מלפניך יי אלהי ואלהי אבותי,
שתשפן בפורינו אהבה ואחווה שלום ורעות,

וְתִצְלִיחַ סוּפְנוּ אַחֲרִית וְתִקְנָה,
וְתִרְבֶּה גְבוּלֵנוּ בְּתַלְמִידִים,
וְנִשְׁיֵשׁ בְּחֻלְקֵנוּ בְּגֵן עֵדֶן,
וְתִקְנֵנוּ לֵב טוֹב וְחֵבֶר טוֹב,
וְנִשְׁפִּים וְנִמְצָא יְחוּל לְבַבְנוּ,
וְתֵבֵא לַפְּנִיךָ קוֹרֶת נַפְשֵׁנוּ לְטוֹבָה."

"וּבִיצִיאתִי אֲנִי נוֹתֵן הוֹדָיָה עַל חֻלְקִי."
אָמַר רַבִּי אֲבוּן:
לֹאֵל שְׁחָלַק לִי הָעָה וּמַעֲשֶׂה טוֹב.

[בְּרֻכּוֹת ד, ג]

מִתְנִיָּתָה.

רַבֵּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר:
בְּכָל יוֹם מִתְפַּלֵּל אָדָם שְׁמוּנָה עֶשְׂרֵה.
רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר:
מַעֲיִן שְׁמוּנָה עֶשְׂרֵה.
רַבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר:
אִם שְׁגוּרָה תִּפְלְתוּ בְּפִיו,
מִתְפַּלֵּל שְׁמוּנָה עֶשְׂרֵה;
וְאִם לֹא,
מַעֲיִן שְׁמוּנָה עֶשְׂרֵה.

[תלמוד]

וְלָמָּה שְׁמוּנָה עֶשְׂרֵה?
רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֹוִי אוֹמֵר:
כַּנְגֵּד שְׁמוּנָה עֶשְׂרֵה מִזְמוֹרוֹת
שֶׁכְּתוּב מֵרֵאשִׁי שְׁלֹתִילִים
עַד (תהלים כב) "יַעֲנֶךָ יי בַּיּוֹם צָרָה".
אִם יֹאמַר לָךְ אָדָם:
תֵּשַׁע עֶשְׂרֵה הֵן!
אָמַר לוֹ:
"לָמָּה רָגַשְׁוּ גוֹיִם" לֵית הוּא מְנַהוֹן.

מִכָּאֵן אָמְרוּ:
הַמִּתְפַּלֵּל וְלֹא נִעְנֶה, צָרִיךְ תַּעֲנִית.
אָמַר רַבִּי מְנָא:
רָמֹז לְתַלְמִיד תַּכְמִּים,
שְׁאָדָם צָרִיךְ לוֹמַר לְרַבּוֹ "תִּשְׁמַע תִּפְלְתֶךָ!"

אָמַר רַבִּי סִימוֹן:
כַּנְגֵּד שְׁמוּנָה עֶשְׂרֵה חֲלִילוֹת שְׁבַשְׁזָרָה. <עמוד השררה>
שְׁבַשְׁעָה שְׁאָדָם עוֹמֵד וּמִתְפַּלֵּל,
צָרִיךְ לָשׁוּת בְּכֻלָּן.

מה טעם?

(תהלים לה, י) "כָּל עֲצָמוֹתַי תֹּאמְרָנָה יי מִי כְמוֹדִי"

אמר רבי לוי:

כנגד שמנה עשרה אזכרות שכתוב ב -

(תהלים כט, א) "הָבוּ לַיי בְּנֵי אֱלֹהִים".

אמר רבי חונה:

אם יאמר לך אדם: שבע עשרה אנן,

אמר לו:

שלמינין, כבר קבעו חכמים ביבנה.

התיב רבי אליעזר בירבי יוסה קמי יוסה: <הקשה>

והתיב:

(תהלים כט, ג) "אֵל הַכְּבוֹד הִרְעִים!"

אמר ליה:

והתני:

כולל שלמינים ושלפושעים ב"מכניע זדים",

ושלזקנים ושלגרים ב"מבטח לצדיקין",

ושלדוד ב"בונה ירושלים".

אית לך מספקא לך כל חדא וחדא מנהן אזכרה? <להמציא>

רבי חנניה בשם רבי פינחס:

כנגד שמנה עשרה פעמים

שאבות כותבין בתורה "אברהם יצחק יעקב".

אם יאמר לך אדם: תשע עשרה הן,

אמר לו:

(בראשית כח, יג) "וַהֲנֵה יי נצב עליו"

לית הוא מנהון.

אם יאמר לך אדם: שבע עשרה הם,

אמר לו:

(בראשית מח, טז) "וַיִּקְרָא בָהֶם שְׁמִי וְשֵׁם אֲבֹתִי אֲבָרָהָם וַיִּצְחָק",

מנהון הוא.

רבי שמואל בר נחמני בשם רבי יוחנן:

כנגד שמנה עשר צוויין שכתוב בפרשת משפן שני.

אמר רבי חיא בר נא:

ובלבד מן

(שמות לח, כג) "וְאֵתוּ אֶהְיָא בְּךָ אֲחִיסָמֶךָ לְמַטֵּה דָן",

עד ספיה דספרא.

שבע שלשבת מנין?

אמר רבי יצחק:

כנגד שבעה קולות שכתוב ב -

(תהלים כט) "הָבוּ לַיי בְּנֵי אֱלֹהִים".

אמר רבי יודן ענתודריא:

כנגד שבע אזכרות שכתוב ב -

(תהלים צב) "מזמור שיר ליום השבת".

תשע שלראש השנה מנין?
אמר רבי אבא קרתיגניא:
כנגד תשע אזכרות שכתוב בפרשת חנה,
וכתוב בסופה:
(שמואל א ב, י) "ויי ידין אפסי ארץ".

עשרים וארבעה שלתעניות מנין?
רבי חלבו ורבי שמואל בר רב נחמן,
תריהון אמרין:
כנגד עשרים וארבע פעמים
שכתוב בפרשה שלשלמה
"רנה" ו"תפלה" ו"תחנה".

רבי זעירא בשם רבי ירמיה:
יחיד בתענית צבור צריך להזכיר מעין המאדע.
איכן הוא אמרה?
בין "גואל ישראל" ל"רופא חולים".
ומה אומר?
"עננו יי עננו בעת ובעונה הזאת,
כי בצרה גדולה אנחנו.
אל תסתור פניך ממנו ואל תתעלם מתחנונו,
כי אתה יי עונה בעת צרה,
פודה ומציל בכל עת מצוקה. [38]
(תהלים קד, ו) "ויצצקו אל יי בצר להם,
ממצוקותיהם יצילים".
ברוך אתה יי, עונה בעת צרה."

רבי יני בירבי ישמעאל בשם דבית רבי יני:
אמרה ב' שומע תפלה".
רבי יונה בשם רב:
אפלו יחיד שגזר על עצמו תענית,
צריך להזכיר מעין המאדע.
איכן הוא אמרה?
רבי זעירא בשם רב חונא:
כלילו שלשבת וכיומו.
אמר רבי מני:

אנה, דלא בדקיתה <בדקתי אותה>
אן כהדא דרבי ירמיה,
אן כהדא דרבי יני בירבי ישמעאל,
סלקית לסדרה, <בניין הכולל בית כנסת, בית ספר ובית מדרש>
ושמעית רבי חונה בשם רב:
אפלו יחיד שגזר על עצמו תענית,
צריך להזכיר מעין המאדע.

הַתִּיב רַבִּי יוֹסֵה: <הַקְשָׁה>

וְהָא מִתְּנִיתָא פְּלִיגָא:

"בְּכָל יוֹם אָדָם מִתְפַּלֵּל שְׁמִנָּה עֶשְׂרִה,

בְּמוֹצָאי שַׁבָּת, וּבְמוֹצָאי יוֹם הַכַּפּוּרִים,

וּבְמוֹצָאי תַּעֲנִית צָבוּר!"

מִן מַה דְּמַר רַבִּי יוֹסֵה "מִתְּנִיתָא פְּלִיגָא",

הָוִי כֵּן אֶתְתַּבֵּת, <נִמְצָא שֶׁכֵּךְ הוֹקְשָׁה>

בֵּין "גּוֹאֵל יִשְׂרָאֵל" לְ"רוֹפֵא חוֹלִים".

רַבִּי אַחָא בְּרִי יִצְחָק בְּשֵׁם רַבִּי חֲנִינָה דְּצַפּוֹרִין:

יְחִיד בְּתַשְׁעָה בָּאָב צָרִיף לְהַזְכִּיר מַעֲיָן הַמְּאָרֶע.

וּמָהוּא אוֹמֵר?

"רַחֵם יי אֱלֹהֵינוּ, בְּרַחֲמֵיךְ הָרַבִּים וּבְחֶסֶדְךָ הַנֶּאֱמָנִים,

עֲלֵינוּ וְעַל יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ,

וְעַל יְרוּשָׁלַיִם עִירְךָ וְעַל צִיּוֹן מִשְׁכַּן כְּבוֹדְךָ,

וְעַל הָעִיר הָאֲבֵלָה וְהַהֲרוּסָה וְהַשׁוֹמֵמָה,

הַנִּתְּוֶנָה בְּיַד זָרִים, הָרְמוּסָה בְּיַד עָרִיצִים.

וַיְבַלְעוּהָ לְגִיוֹנוֹת, וַיַּחְלִלוּהָ עוֹבְדֵי פְסִלִים.

וְלִישְׂרָאֵל עַמְּךָ נִתְּתָה נַחֲלָה,

וּלְזָרַע יִשְׂרָאֵל יְרוּשָׁה הוֹרֶשֶׁתָּה,

כִּי בָאֵשׁ הִצַּתָּהּ, וּבָאֵשׁ אֶתָּה עֲתִיד לִבְנוֹתָהּ, כְּאָמֹר:

(זִכְרֶיךָ ב, ט) "נֶאֱנִי אֶהְיֶה לָּהּ נָאֻם יי,

חוֹמַת אֵשׁ סָבִיב, וּלְכַבּוֹד אֶהְיֶה בְּתוֹכָהּ."

רַבִּי אֲבָדִימָא דְּצַפּוֹרִין בְּעָא קָמִי רַבִּי מְנָא:

וְאֵיכֵן הוּא אוֹמְרָה?

אָמַר לִיה:

וְאֵדִין אַתָּה לָזֶה? <עֲדִיין אַתָּה מְסוּפֶק בְּזֹאת>

כָּל דְּבָר שֶׁהוּא לִפָּא, אוֹמְרוּ בְּעִבְרָה,

וְכָל דְּבָר שֶׁהוּא לְשַׁעֲבֵר, אוֹמְרוּ בְּהוֹדָא.

וּמִתְּנִיתָא אֲמַרְהָ כֵּן: (בְּרַכּוֹת ט, ד)

"וְנוֹתַן הוֹדָאָה לְשַׁעֲבֵר וְצוּעַק לְעֲתִיד לְבָא."

אִיזוּ הִיא שְׁבַע מַעֲיָן שְׁמִנָּה עֶשְׂרִה?

רַב אָמַר:

סוּף כָּל בְּרַכָּה וּבְרַכָּה.

וּשְׁמוּאֵל אָמַר:

רֹאשׁ כָּל בְּרַכָּה וּבְרַכָּה.

אֵית תַּנִּי תַּנִּי:

שְׁבַע מַעֲיָן שְׁמִנָּה עֶשְׂרִה.

וְאֵית תַּנִּי תַּנִּי:

שְׁמִנָּה עֶשְׂרִה מַעֲיָן שְׁמִנָּה עֶשְׂרִה.

מִן דְּמַר "שְׁבַע מַעֲיָן שְׁמִנָּה עֶשְׂרִה" מְסִיעַ לְשְׁמוּאֵל,

וּמִן דְּמַר "שְׁמִנָּה עֶשְׂרִה מַעֲיָן שְׁמִנָּה עֶשְׂרִה" מְסִיעַ לְרַב.

רַבִּי זְעוּרָא שְׁלַח לְרַבִּי נַחוּם גָּבִי רַבִּי יַנִּי בִּירְבִּי יִשְׁמַעְאֵל,

אָמַר לִיה:

איזהו שבע מעין שמנה עשרה דשמואל?
אמר ליה:

"הביננו, רצה תשובתנו, סלח לנו,
וגאלנו, רפא חליינו, ברח שנותינו."

אמר רבי חני:

אם היו גשמים, אומרים "בגשמי ברכה",
אם היו טללים אומרים "בטללי ברכה".

"כי מפזרים אתה מקבץ,

ותועים עליך לשפט,

ועל תרשעים תשיב ידך,

וישמחו כל חוסי בך בבגין עירך,

ובחדוש בית מקדשך,

כי טרם נקרא, אתה תענה, כאמור:

(סו, כד) "והיה טרם יקראו ואני אענה,

עוד הם מדברים ואני אשמע".

(תהלים כח, ו) "ברוך יי כי שמע קול תחנוני."

ברוך אתה יי שומע תפלה."

ואמר שלש ברכות ראשונות,

ושלש ברכות אחרונות.

[ברכות ד, ד 1]

רבי אליעזר אומר:

"העושה תפלתו קבע, אין תפלתו תחנונים."

[תלמוד]

רבי אבהו בשם רבי אליעזר:

ובלבד שלא יהא קורא באגרת.

רבי אחא בשם רבי יסא:

צריך לתדוש ביה דבר בכל יום.

אחיתפל היה מתפלל שלש תפלות חדשות בכל יום.

אמר רבי זעורא:

כל זמן דהוינא עבד כן, הוינא טעי.

לית לך אלא כיי דמר רבי אבהו בשם רבי אליעזר:

ובלבד שלא יהא קורא באגרת.

רבי אלעזר היה מתפלל תפלה חדשה בכל יום.

רבי אבהו היה מברך ברכה חדשה בכל יום.

רבי יוסה צידניא בשם רבי יוחנן:

לפני תפלתו הוא אומר:

(תהלים נא, ט) "אדני שפתי תפתח, ופי יגיד תהלתך."

ולאחר תפלתו הוא אומר:

(תהלים יט, ט) "יהיו לרצון אמרי פי,

והגיון לבי לפניך יי צורי וגאלי." [39]

רבי יודן אָמר תְּרִיהוּן קָמִי צְלוּתִיה.

הָיָה עוֹמֵד וּמִתְתַּפֵּלל וְנִזְכֵּר שֶׁהִתְפַּלֵּל,
רַב אָמַר: חוּתָךְ,

וּשְׁמוּאֵל אָמַר: אֵינוֹ חוּתָךְ.

שָׁמְעוֹן בֶּר וְא בָשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן:

וְלוֹאִי שֶׁיִּתְפַּלֵּל אָדָם כָּל הַיּוֹם!

לָמָּה? שְׁאִין תִּפְלָה מִפְסָדָת.

רַבִּי זְעִירָא בָּעָא קָמִי רַבִּי יוֹסֵה:

לִית מְלָתִיָּה דְרַבִּי יוֹחָנָן אָמְרָה,

סָפֵק נִתְפַּלֵּל, סָפֵק לֹא נִתְפַּלֵּל, יִתְפַּלֵּל?

וְלֹא אֲגִיבִיהּ. <וְלֹא הָשִׁיב לוֹ>

אַתָּא רַבִּי אֲבָהוּ בָשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן:

סָפֵק נִתְפַּלֵּל, סָפֵק לֹא נִתְפַּלֵּל, יִתְפַּלֵּל.

רַבִּי חֲנִינְא לֹא אָמַר כֵּן,

אַלֵּא בְּעִיֵּין קָמִי רַבִּי יוֹחָנָן:

סָפֵק נִתְפַּלֵּל, סָפֵק לֹא נִתְפַּלֵּל?

אָמַר לוֹן:

וְלוֹאִי שֶׁמִּתְפַּלֵּלִין כָּל הַיּוֹם!

לָמָּה? שְׁאִין תִּפְלָה מִפְסָדָת.

הָיָה עוֹמֵד וּמִתְפַּלֵּל בְּשַׁבָּת,

וְשָׁכַח שֶׁלְשַׁבָּת וְהִזְכִּיר שֶׁלַחֵל,

רַב חוּנָה אָמַר:

אַתְּפִלְגוּן רַב נַחֲמָן בֶּר יַעֲקֹב וְרַב שִׁשְׁת,

תַּד אָמַר: חוּתָךְ אֶת הַבְּרָכָה,

וְחֲרָנָא אָמַר: גּוֹמֵר אֶת הַבְּרָכָה.

הַכֹּל מוֹדִים בְּ"חוּנָן הַדַּעַת" שֶׁהוּא גּוֹמֵרָה.

וְאַתְיָה כְּרַבִּי, דְרַבִּי אָמַר:

תָּמִיד אֲנִי הֵיאָךְ בִּטְלוֹ "חוּנָן הַדַּעַת" בְּשַׁבָּת!

אִם אֵין דַּעָה, מַנִּין תִּפְלָה?

אָמַר רַבִּי יַצְחָק:

גְּדוּלָה הִיא הַדַּעָה,

שֶׁהִיא מְמַצֶּעַת בֵּין שְׁתֵּי אֲזָכוֹרוֹת, שְׁנֵאָמַר:

(שְׁמוּאֵל א ב,ג) "כִּי אֵל דַּעוֹת יִי".

אֵית דְּבָעִי מְשַׁמְעָנָה מִן הָדָא:

(מְשַׁלֵּי ב,ה) "אֲזַ תְּבִין יִרְאֵת יִי וְדַעַת אֱלֹהִים תִּמְצָא."

[בְּרִכּוֹת ד, ד, 2]

מִתְנִיתָה.

"רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר:

הַמְּחַלֵּךְ בַּמָּקוֹם הַסְּפָנָה,

מִתְפַּלֵּל תִּפְלָה קֶצֶרָה מֵעֵין שְׁמוּנָה עֶשְׂרִה,

וְאוֹמֵר:

"הושיעה יי את עמך את ישראל ;
כל פרשת העבור יהיו צרכיהם לפניך ;
ברוך אתה יי שומע תפלה".

[תלמוד]

רבי שמעון בר אבא בשם רבי חנינא :
כל הדרכים בחזקת סכנה.
רבי יני,

כד הוה נפיק לאכסניא, <לחץ לארץ>

הוה מפקד גו ביתיה. <עושה צוואה>

רבי מנא,

כד הוה אזיל מסחי במרחץ שהיא נסקת,
הוה מפקד גו ביתיה.

רבי חנינא בריה דרבי אבהו,

רבי שמעון בר אבא בשם רבי יהושע בן לוי :
כל החולים בחזקת הסכנה.

רב אחא בשם רבי אסא :

כל מה ששליח צבור עובר לפני התבה,
ותובע צרכי עמך לפניך.

רבי פינחס, רבי לוי, רבי יוחנן בשם מנחם דגליא :
זה שעובר לפני התבה,

אין אומרין לו "בא והתפלל",

אלא "בא וקרב", "עשה קרבנו",

"עשה צרכינו", "עשה מלחמותינו", "פייס בעדינו !"
אחרים אומרין :

"צרכי עמך ישראל מרבין, ודעתן קצרה,

אלא יהי רצון מלפניך, יי אלהינו ואלהי אבותינו,

שתתן לכל בריה ובריה צרכיה,

ולכל גויה וגויה הי מחסורה,

(תהלים כח, ו) "ברוך יי כי שמע קול תחנוני".

ברוך אתה יי שומע תפלה."

רב חסדא אמר :

הלכה פאחרים.

רב חסדא אמר :

"ואומר שלש ברכות הראשונות ושלש האחרונות".

אית תני תני :

מתפלל, ואחר כך תובע צרכיו.

ואית תני תני :

תובע צרכיו, ואחר כך מתפלל.

מן דמר מתפלל ואחר כך תובע צרכיו,

(תהלים קב, א) "תפלה לעני כי יעטף",

ואחר כך "ולפני יי ישפך שיחו".

וּמִן דְּמַר תּוֹבַע צִרְקִי וְאַחַר כֵּן מִתְפַּלֵּל,

(מלכים א ח, כח) "לְשֹׁמֵעַ אֶל הָרִנָּה",

וְאַחַר כֵּן "וְאֶל תְּפִלָּה".

דְּבָרֵי חֻקִּים, <ההלכה היא>

רַבִּי זְעִירָא בִּשְׁם רַב חוּנָּה:

יְחִיד תּוֹבַע צִרְקִי ב' שוֹמֵעַ תְּפִלָּה".

רַבִּי אָבָא, רַבִּי חֵיא בִּשְׁם רַבִּי יוֹחָנָן:

צִרְיָא אָדָם לְהִתְפַּלֵּל בְּמָקוֹם שֶׁהוּא מֵיחָד לְתְּפִלָּה.

וּמָה טַעַם?

(שמות כ, כא) "בְּכָל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אֲזַכִּיר אֶת שְׁמִי",

"אֲשֶׁר תִּזְכֹּר אֶת שְׁמִי" אֵין פְּתוּב כָּאן,

אֵלָּא "בְּכָל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אֲזַכִּיר".

אָמַר רַבִּי תַנְחוּם בַּר חֲנִינָא:

צִרְיָא אָדָם לֵיחָד לוֹ מָקוֹם בְּבֵית הַכְּנֶסֶת לְהִתְפַּלֵּל.

וּמָה טַעַם?

(שמואל ב טו, לב) "וַיְהִי דוֹד בָּא עַד הָרֹאשׁ,

אֲשֶׁר יִשְׁתַּחֲוֶה שָׁם לֵאלֹהִים",

"אֲשֶׁר הִשְׁתַּחֲוֶה שָׁם לֵאלֹהִים" אֵין פְּתוּב כָּאן,

אֵלָּא "אֲשֶׁר יִשְׁתַּחֲוֶה שָׁם לֵאלֹהִים".

רַבִּי יִסָּא, רַבִּי חֵלְבּוֹ, רַבִּי בְּרַכְיָה:

רַבִּי חֵלְבּוֹ מְטִי בַּהּ בִּשְׁם רַבִּי אֲבִדּוּמָה דְּמִן חִיפָא: <מגיע בה>

צִרְיָא אָדָם לְהִסָּב פָּנָיו לְכַתֵּל לְהִתְפַּלֵּל.

מָה טַעַם?

(מלכים ב לח, ב) "וַיִּסָּב חֲזָקִיהוּ פָּנָיו אֶל חֲקִיר",

בְּאִיזָה קִיר נִשָּׂא עֵינָיו?

רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֹוִי אָמַר:

בְּקִירָה שְׁלֹרֶחֶב נִשָּׂא עֵינָיו:

(יהושע ב, טו) "כִּי בֵיתָה בְּקִיר הַחוּמָה".

אָמַר לְפָנָיו:

"רְבוּנוּ שְׁלַעוּלָם,

רְחֹב הַזֹּנָה, שְׁתֵּי נַפְשוֹת הַצִּילָה לָךְ,

רְאֵה כַּמָּה נַפְשוֹת הַצִּלְתָּ לָּהּ!" [40]

הָדָא הִיא דְּכַתִּיב:

(יהושע ו, כג) "וַיִּבְאוּ הַנֶּעָרִים הַמִּרְגָּלִים,

וַיֵּצִיאוּ אֶת רְחֹב וְאֶת אֲבִיהָ וְאֶת אִמָּהּ וְאֶת אַחֶיהָ,

וְאֶת כָּל אֲשֶׁר לָהּ וְאֶת כָּל מִשְׁפַּחְוֹתֶיהָ הוֹצִיאוּ".

תָּנִי רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחִי:

אֶפְלוּ הָיוּ בְּמִשְׁפַּחְתָּהּ מְאֵתִים אָנָּשִׁים,

וְהָלְכוּ וַדְּבָקוּ בְּמְאֵתִים מִשְׁפָּחוֹת,

כִּלְהֵם נִצְלוּ בְּזִכְוֹתָהּ.

"אֲבוֹתֵי שְׁקָרְבוּ לָךְ כָּל הַגֵּרִים הָאֵלּוּ,

עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה תִּנָּתֵן לִי נַפְשִׁי!"

רַבִּי חֲנִינָא בַּר פַּפָּא אָמַר:

בְּקִירוֹת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ נִשָּׂא עֵינָיו,
(יחזקאל מג,ח) "בְּתִתָּם סִפָּם אֶת סִפִּי,
וּמְזוּזָתָם אֶצֶל מְזוּזָתִי, וְהָקִיר בְּיָנִי וּבִינֵיהֶם".
בְּנֵי אָדָם גְּדוּלִים הָיוּ,
וְלֹא הָיוּ יְכוּלִין לַעֲלוֹת וּלְהִתְפַּלֵּל בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ בְּכָל שָׁעָה,
וְהָיוּ מִתְפַּלְלִין בְּתוֹךְ בְּתִיָּהֶם.
וְהַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא מַעֲלָה עֲלֵיהֶם
כִּפָּאוֹ מִתְפַּלְלִין בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ.
"וְאֲנִי לֹא עָשִׂיתִי כֵן,
עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה תַּנְתָּן לִי נִפְשִׁי!"

רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחֲמָן אָמַר:
בְּקִירָה שֶׁלִּשְׁוֹנִמִית נִשָּׂא עֵינָיו, שְׁנֵאָמַר:
(מלכים ב ד, ט) "נַעֲשֶׂה נָא עֲלֵית קִיר קִטְנָה".
אָמַר לְפָנָיו:
"רְבוּנוּ שְׁלַעוּלָם,
הַשְׁוֹנִמִית, קִיר אֶחָד עָשִׂתָּהּ לְאַלִישֶׁעַ,
וְהַחַיִּיתָ אֶת בְּנָהּ,
אֲבוֹתִי שָׁעָשׂוּ לָךְ אֶת כָּל הַשִּׁבְחָה הַזֶּה,
עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה תַּנְתָּן לִי נִפְשִׁי!"

וּרְבִנִין אָמְרִי:
בְּקִירוֹת לְבֹו נִשָּׂא עֵינָיו:
(ירמיה ד, ט) "מַעֲזִי מַעֲזִי אַחִילָה,
קִירוֹת לְבִי הִמָּה לִי".
אָמַר לְפָנָיו:
"רְבוּנוּ שְׁלַעוּלָם,
חֲזַרְתִּי עַל מַאֲתִים אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנֶה אֵיבָרִים שֶׁנִּתְּתָ בִּי,
וְלֹא מִצָּאִיתִי שֶׁהַכַּעֲסִיתִךָ בְּאֶחָד מֵהֶן.
עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה תַּנְתָּן לִי נִפְשִׁי!"

[בְּרִכּוֹת ד, ה]
[מִתְנִיתָהּ.](#)

הָיָה רוֹכֵב עַל הַחֲמוֹר,
יָרַד;
וְאִם אֵינוֹ יְכוּל לִירֹד,
יִחְזֹר אֶת פָּנָיו;
אִם אֵינוֹ יְכוּל לְתַחְזֹר אֶת פָּנָיו,
יִכְנֹן אֶת לְבָבוֹ כְּנֶגֶד בֵּית קֹדֶשׁ הַקֹּדֶשִׁים.

[תלמוד]

[תָּנִי:](#)
הָיָה רֹכֵב עַל הַחֲמוֹר,

אם יש לו מי לאחוז בתמורו,

יורד ומתפלל למטן;

ואם לאו, מתפלל במקומו.

רבי אומר:

בין כך ובין כך, מתפלל במקומו,

שקף לבו מישב.

רבי יודה בן פזי בשם רבי יהושע בן לוי:

הלכה כרבי.

אמר רבי יעקב בר אחא:

תני תמן:

לכל הרוחות אין מחזירין, חוץ מרוח מזרחית.

אמר רבי יוסה בר אבון:

בתחלה,

(יחזקאל ח, טז) "אחריהם אל היכל יי ופניהם קדמה,

והמה משתחויתם קדמה לשמש."

תני:

סומא ומי שאינו יכול לכוון את הרוחות, <הכיוונים>

הרי אלו מתפללין כלפי למעלן, שנאמר:

(מלכים א ח, מד) "והתפללו אל יי".

העומדים ומתפללין בחוצה לארץ,

הופכין את פניהן כלפי ארץ ישראל.

ומה טעם?

(מלכים א ח, מח) "והתפללו אליך דרך ארצם,

אשר נתתה לאבותם".

העומדין ומתפללין בארץ ישראל,

הופכין את פניהן כלפי ירושלים.

ומה טעם?

(מלכים א ח, מד) "והתפללו אל יי,

הדרך העיר אשר בחרת בה".

העומדין ומתפללין בירושלים,

הופכין פניהן כלפי הר הבית, שנאמר:

(מלכים א ח, מד) "והבית אשר בנתי לשמך."

העומדין ומתפללין בהר הבית,

הופכין פניהן כלפי בית קדשי הקדשים.

ומה טעם?

(מלכים א ח, ל) "אשר יתפללו אל המקום הזה,

ואתה תשמע אל מקום שבתך אל השמים,

ושמעת וסלחת."

נמצאו העומדין בצפון, פניהן לדרום,

העומדין בדרום, פניהם לצפון,

הַעוֹמְדִים בַּמִּזְרָח, פְּגִיחָן לַמַּעְרָב,
בַּמַּעְרָב, פְּגִיחָן לַמִּזְרָח.
נִמְצְאוּ כָּל יִשְׂרָאֵל מִתְפַּלְּלִין אֶל מְקוֹם אֶחָד.

הַדָּא הִיא דְּכְתִיב:

(שְׁעִיָּה נ"ד) "כִּי בֵּיתִי בֵּית תְּפִלָּה יִקְרָא לְכָל הָעַמִּים".

אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֹוִי:

(מַלְכִים א' ו'י) "הוּא הֵהִיכַל לַפְּנִי",

הֵיכַל שְׁכַל תְּפִנִּים פּוֹנִין לוֹ.

עַד כַּדּוֹן בְּכַנְיָנוּ, בְּחִרְבָּנוּ מִנִּין?

אָמַר רַבִּי אֲבוּן:

(שִׁיר הַשִּׁירִים ד'ד) "בְּנוֹי לְתַלְפִּיּוֹת",

תֵּל שְׁכַל הַפִּיּוֹת מִתְפַּלְּלִין עָלָיו,

בְּבִרְכָּה, בְּקִרְיַת שְׁמַע, וּבִתְפִּלָּה.

בְּבִרְכָּה, "בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַיִם".

בִּתְפִּלָּה, "אֱלֹהֵי דָוִד וּבּוֹנֵה יְרוּשָׁלַיִם".

בְּקִרְיַת שְׁמַע,

"פּוֹרֵשׁ סִכַּת שְׁלוֹם עָלֵינוּ,

וְעַל עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל וְעַל יְרוּשָׁלַיִם".

כְּתוּב אֶחָד אוֹמֵר:

(הוֹשֵׁעַ ה'טו) "אֵלֶיךָ אֲשׁוּבָה אֶל מְקוֹמִי",

וְכְתוּב אֶחָד אוֹמֵר:

(מַלְכִים א' ט"ג) "וְהָיוּ עֵינֵי וְלִבִּי שֵׁם כָּל הַיָּמִים",

הָא כִּיצַד?

פְּנִי לַמַּעֲלָה וְעֵינָיו וְלִבּוֹ לַמַּטָּה.

"וְאַם לָאו,

יִכּוֹן אֶת לִבּוֹ כְּנֻגַּד בֵּית קֹדֶשׁ הַקְּדָשִׁים."

לֹאִי זֶה בֵּית קֹדֶשׁ הַקְּדָשִׁים?

רַבִּי חֲזִיא רַבָּא:

כְּנֻגַּד בֵּית קֹדֶשׁ הַקְּדָשִׁים שְׁלֹמַעֲלָן.

רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן תַּלְפָּתָה אָמַר:

כְּנֻגַּד בֵּית קֹדֶשׁ הַקְּדָשִׁים שְׁלֹמַטָן.

אָמַר רַבִּי פִּינְחָס: [41]

לֹא פְּלִיגִין:

בֵּית קֹדֶשׁ הַקְּדָשִׁים שְׁלֹמַטָן

מִכּוֹן כְּנֻגַּד בֵּית קֹדֶשׁ הַקְּדָשִׁים שְׁלֹמַעֲלָן.

(שְׁמוֹת ט"ז) "מִכּוֹן לְשִׁבְתְּךָ", מִכּוֹן כְּנֻגַּד שִׁבְתְּךָ.

(דְּבָרֵי הַיָּמִים ב' ג') "הָרַם הַמִּזְבֵּיךָ",

רַבִּי חֲזִיא רַבָּא וְרַבִּי יַנִּי,

תַּד אָמַר:

שְׁמַשֵּׁם הוֹרֵיָה יוֹצֵאָה לְעוֹלָם.

וְחִרְנָה אָמַר:

שְׁמַשֵּׁם יִרְאָה יוֹצֵאָה לְעוֹלָם.

אֲרוֹן,

רבי תיא רבא ורבי יני,

חד אמר:

שמעם אורה יוצאה לעולם,

וחרנה אמר:

שמעם אריה יוצאה לעולם.

דביר,

רבי תיא ורבי יני,

חד אמר:

שמעם דבר יוצא לעולם,

וחרנה אמר:

שמעם דברות יוצאין לעולם.

[ברכות ד, ו]

היה רוכב בספינה, או באסדא,

יכון את לבו כנגד בית קדשי הקדשים.

[תלמוד]

היא אסדא, היא אספריא, היא רפסודות.

(דברי חזקים ב ב, טו) "ונביאם לך רפסודות על ים יפו".

[ברכות ד, ז]

מתניתה.

רבי אלעזר בן עזריה אומר:

אין תפלת המוספין אלא בתבר עיר.

וחכמים אומרים:

בתבר עיר ושלם בתבר עיר.

רבי יהודה אומר משמו:

כל מקום שיש חבר עיר,

היחיד פטור מתפלת המוספין.

[תלמוד]

רבי ביבי בשם רבי חנה אמר:

הלכה כרבי יודא שאמר משום רבי אלעזר בן עזריה.

מלתייה דשמואל אמרה כן, דשמואל אמר:

אנה מן יומי לא צלית דמוספא,

אלא חד זמן דמית בריה דריש גלותא,

ולא צלו צבורא וצלית.

מליהון דרבנין פליגין,

דמר רבי יעקב בר אחי בשם רבי שמעון חסידא:

פרועים ובקיעים היא מתניתה.

לא אמר אלא פרועים ובקיעים,

הא שאר כל אדם חיבין.
מלמיה דרבי יוחנן אמרה כן, דמר רבי יוחנן:

אני ראיתי את רבי ינאי
עומד ומתפלל בשקי שלצפורין, <בשרות המושקים>

ומהלך ארבע אמות ומתפלל שלמוסף.

ואין חבר עיר בצפורין?

את שמע מנה תלת:

את שמע מנה ששקי שלצפורין בצפורין;

את שמע מנה חלוקין על רבי יהודה

שאמר משום רבי לעזר בן עזריה;

את שמע מנה

שאדם מתפלל ומהלך ארבע אמות ומתפלל שלמוסף.

אמר רבי אבא:

ולא סוף דבר עד שיהלך ארבע אמות,

אלא אפלו שהא כדי הלוי ארבע אמות.

רב אמר:

צריך לחדש בה דבר.

שמואל אמר:

אין צריך לחדש בה דבר.

רבי זעירא בעא קמי רבי יוסה:

מהו לחדש בה דבר?

אמר ליה:

אפלו אמר:

"ונעשה לפניה את חובתינו,

תמידי יום וקרבן מוסף", יצא.

רבי שילא בשם רב:

נתפלל ומצא עשרה בגי אדם מתפללין,

מתפלל עמהן.

רבי זעורא ורב נחמן בר יעקב הוון יתיבין.

מן הצלון אתת צלותא.

קם רב נחמן בר יעקב מצליא. <להתפלל>

אמר ליה רבי זעורא:

ולא כבד צלינן?

אמר ליה:

מצלי אנה וחזר ומצלי,

דמר רבי שילא בשם רב:

נתפלל ומצא עשרה בגי אדם מתפללין,

מתפלל עמהן.

רבי אחא רבי יונה בשם רבי זעורא:

נתפלל שלשתרית,

ובא ומצאן מתפללין שלמוסף,

מתפלל עמהן.

לא נתפלל שלשחרית,
ובא ומצאן מתפללין שלמוסף,
אם יודע הוא שהוא מתחיל וגומר
עד שלא יתחיל שליית צבור,
כדי לענות אחריו אמן, יתפלל;
ואם לאו, אל יתפלל.

באי זה אמן אמרו?
תרינ אמוראין,
חד אמר: באמן של "האל הקדוש",
וחרנא אמר: באמן של "שומע תפלה".
אמר רבי פינחס:
ולא פליגינ;
מן המר באמן של "האל הקדוש", בשבת;
ומן המר באמן של "שומע תפלה", בחול.

תמן תנינן: (ראש השנה ד, ט)
"רבן גמליאל אומר:
שליית צבור מוציא את הרבים ידי חובתן."
רבי הונא רבא דצפורין בשם רבי יוחנן:
הלכה כרבן גמליאל באלין תקיעתא.

רבי זעורא ורב חסדא הווין יתיבין תמן באלין תקיעתא.
מן דצלון, אתת צלותא.

קם רב חסדא מצליא. <להתפלל>

אמר ליה רבי זעורא:

ולא כבר צלינן?

אמר ליה:

מצלי אנה וחדור ומצלי. [42]

דנחתון מערבא לתמן ואמרון בשם רבי יוחנן:

הלכה כרבן גמליאל באלין תקיעתא. <במוסף ראש השנה>

ואנה, דלא פוגית.

הא אלו פוגית, הוינא נפיק ידי חובתי.

אמר רבי זעורא:

ויאות.

כל תניא תניי לה בשם רבן גמליאל, <כל התנאים שונים>

ורבי הושעיא תניי לה בשם חכמים.

רבי אדא דקיסרין בשם רבי יוחנן:

והוא שיהיה שם מראש התפלה.

אמר רבי תנחום בר ירמיה:

ומתניתה אמרה כן: (ראש השנה ד, ה)

"סדר ברכות, אומר אבות וגבורות וקדשת השם."

[סוף פרק ד ברכות]

